

УДК 811.112.2

**ФРАЗЕОЛОГІЗМ ↔ СЛОВО : ПРОБЛЕМА МІЖРІВНЕВОГО СТАТУСУ  
(на матеріалі французької мови)***Валентина Анатоліївна Гладка (м. Чернівці)*  
*hladka\_valya@yahoo.fr*кандидат філологічних наук, доцент,  
докторант кафедри романської філології Інституту філології  
Київського національного університету імені Тараса Шевченка  
(Міністерство освіти і науки України),  
01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

*У статті проаналізовано параметральність фразеологізмів сучасної французької мови крізь призму їх проміжного статусу в ієрархії мовних рівнів. Увага автора сконцентрована, зокрема, на співвідношенні досліджуваних одиниць зі словом, на виявленні відмінних і спільних ознак на лексико-семантичному, фонологічному, словотвірному та граматичному рівнях. Ураховуючи ускладненість семантики фразеологізмів (неможливість заміни фразеологізму одним словом-ідентифікатором; наявність денотативно-сигніфікативного компонента; нашарування конотативного значення на номінативне; ступінь цілісності значення), доведено існування особливого фразеологічного значення. Аналіз фонологічного аспекту фразеологізмів показав, що властивий французькій мові ритмічний наголос уподібнює їх до вилучених з мовного потоку слів, тоді як для інших мов акцентологічне оформлення стає основним у їх розмежуванні. Дослідження структурно-синтаксичного аспекту фразеологізмів виявило, з одного боку, їх уподібнення до складених з морфем слів через постійність синтаксичного складу й розташування компонентів, а з іншого – їх відмінність, оскільки складаються вони зі слів із властивими їм лексико-граматичними ознаками. Невідповідність категоріальної семантики фразеологізмів граматичним функціям, які вони виконують у реченні, також заперечує ототожнення цих одиниць лексичним. Для переконливості своїх аргументів на користь розмежування фразеологізму й слова автор залучає когнітивний і хронологічний фактори, які часто нехтуються науковцями. Як знаки вторинної непрямой номінації, фразеологізми, подібно до слів, відтворюються з пам'яті, фіксують закарбовані у свідомості мовців уявлення про світ, називають окремі елементи їхнього досвіду тощо. Однак їхній розвиток викликаний різними причинами: якщо слово відмирає і зникає з мови разом із позначуваним ним поняттям, то вихід з ужитку фразеологізму зумовлений втратою своєї актуальності як образно-експресивного засобу. Зважаючи на співвіднесеність фразеологічних одиниць з лексичними, автор позиціонує їх як міжрівневі одиниці.*

(Actual linguistics problems)

**Idiom ↔ word : problem of the intermediate status in French (in Ukrainian) [Frazеologizm ↔ slovo : problema mizhrivneвого statusu (na materialі francuz'koi' movy)]**© Gladka V. A. [Gladka V. A.] *hladka\_valya@yahoo.fr*

**ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**  
**[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна  
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

*Ключові слова: фразеологізм, слово, семантичне значення, номінативна функція, компонентна структура, відтворюваність.*

**ФРАЗЕОЛОГИЗМ ↔ СЛОВО : ПРОБЛЕМА МЕЖУРОВНЕВОГО СТАТУСА**  
**(на матеріалі французького мови)**

*Валентина Анатольевна Гладкая (г. Черновцы, Украина)*  
*hladka\_valya@yahoo.fr*

кандидат филологических наук, доцент,  
докторант кафедры романской филологии Института филологии  
Киевского национального университета имени Тараса Шевченка  
(Министерство образования и науки Украины),  
01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченка, 14

*В статье проанализирована параметральность фразеологизмов современного французского языка через призму их промежуточного статуса в иерархии языковых уровней. Внимание автора сконцентрировано, в частности, на соотношении исследуемых единиц со словом, на выявлении отличительных и общих признаков на лексико-семантическом, фонологическом, словообразовательном и грамматическом уровнях. Учитывая усложненность семантики фразеологизмов (невозможность замены фразеологизма одним словом-идентификатором, наличие денотативно-сигнификативного компонента; наложение коннотативного значения на номинативное, степень целостности значения), доказано существование особого фразеологического значения. Анализ фонологического аспекта фразеологизмов показал, что присущий французскому языку ритмический акцент уподобляет их к извлеченным из речевого потока словам, тогда как для других языков акцентологические оформление становится основным в их разграничении. Исследование структурно-синтаксического аспекта фразеологизмов показало, с одной стороны, их уподобление составленным из морфем словам из-за постоянства синтаксического состава и расположения компонентов, а с другой – их отличие, поскольку состоят они из слов с присущими им лексико-грамматическими признаками. Несоответствие категориальной семантики фразеологизмов грамматическим функциям, которые они выполняют в предложении, также отрицает отождествление этих единиц с лексическими. Для убедительности своих аргументов в пользу разграничения фразеологизма и слова автор привлекает когнитивный и хронологический факторы, которые часто игнорируются учеными. Как знаки вторичной косвенной номинации, фразеологизмы, подобно словам, воспроизводятся из памяти, фиксируют запечатленные в сознании говорящих представления о мире, называют отдельные элементы их опыта и т.п. Однако их развитие вызвано различными причинами: если слово отмирает и исчезает из языка*

© Гладкая В. А. [Гладкая В. А.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

**Фразеологізм ↔ слово : проблема міжрівневого статусу (на матеріалі французької мови)** (Українською)

**[Фразеологизм ↔ слово : проблема межуровневого статуса (на материале французского языка)]** (На укр. яз.)

(Проблеми мовознавства [Проблеми лінгвістики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS  
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

вместе с означающим им понятием, то выход из употребления фразеологизма обусловлен потерей своей актуальности как образно-экспрессивного средства. Несмотря на соотношение фразеологических единиц с лексическими, автор позиционирует их как межуровневые единицы.

Ключевые слова: фразеологизм, слово, семантическое значение, номинативная функция, компонентная структура, воспроизводимость.

**IDIOM ↔ WORD : PROBLEM OF THE INTERMEDIATE STATUS  
 IN FRENCH**

*Valentyna A. Gladka* (Chernivtsi, Ukraine)

[hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

PhD (Philology), Associate Professor of Romance Philology Department,

Institute of Philology

Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Ministry of Education and Science of Ukraine)

14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

*The article analyzes parametric character of Modern French phraseologisms through their intermediate status in the hierarchy of language levels. The attention is focused on the relationship of the units under study with words in particular, on the identifying and distinguishing their common characteristics and differences on lexical, semantic, phonological, grammatical and word building levels. Paying attention to the complexity of phraseologisms semantics the existence of special idiomatic meaning is proved. The analysis of phonologic aspect of phraseologisms showed that inherent French rhythmic stress makes them similar to words withdrawn from speech flow, while for other languages accentological design is essential in delimitation between them. The study of structural and syntactical aspects of phraseologisms revealed their similarity to the words made up of morphemes through consistency of syntactic structure and location of components on the one hand, and demonstrated the differences, on the other hand, since they consist of words with inherent lexical and grammatical features. Inconsistency between categorical semantics of phraseological units and grammatical functions they perform in the sentence also denies their identity to lexical units. The author examines cognitive and chronological factors, neglected by other scientists before. As signs of secondary indirect nomination phraseologisms (like words) are recollected from memory and record imprinted in the mind of speakers their apprehension of the world, name some elements of their experience and so on. However, the phraseologisms development is caused by other reasons: as the word “dies” and disappears from the language along with denoted concept, phraseologism grows out of use due to the loss of its relevance as figurative and expressive means. Taking into consideration the correlation between phraseological and lexical units the author defines and*

(Actual linguistics problems)

Idiom ↔ word : problem of the intermediate status in French (in Ukrainian) [Frazеологізм ↔ слово : проблема мизхривневого статусу (на матеріалі француз'кої мови)]

© Gladka V. A. [Gladka V. A.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ  
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна  
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

*positioned them as inter-level units.*

*Key-words: idiom, word, semantic meaning, nominative function, component structure, reproducibility.*

### Вступ

Доводячи системність фразеології і виокремлюючи інваріантну одиницю фразеологічного рівня – фразему, мовознавці опиняються перед однією з найбільш суперечливих проблем не лише фразеологічної науки, а й загального мовознавства в цілому. Ідеться про перехідні явища, які не вкладаються в “прокрустове ложе” класифікацій і порушують чіткість уявлень про системні ознаки мовних одиниць. Але якщо вони були предметом ґрунтовних досліджень у площині фонетичної, морфологічної та синтаксичної систем (В. В. Бабайцева, В. В. Виноградов, Г. Пауль, А. Мартіне та ін.), то в доробках фразеологів це явище характеризується лише побіжно. Поза увагою дослідників залишаються питання їх типології, чинників, які зумовлюють їх появу, статус тощо, хоча створено всі передумови для глибокого вивчення цієї проблеми: розроблено чітку концепцію значення слова та актуального варіювання його смислу (В. В. Виноградов, О. І. Смирницький, І. О. Стернін, В. М. Телія, Д. М. Шмельов та ін.), доведено тезу про дію протилежних тенденцій у семантиці слова (М. Т. Ломтєв), висвітлено динамічні аспекти мовної семантики та доведено дію мовної аналогії (В. М. Мігірін, О. О. Тараненко), визначено відсутність чітких меж між класами лексичних і фразеологічних одиниць, виділено деякі типи перехідних явищ (М. М. Копиленко, О. С. Снітко, О. О. Уфімцева та ін.).

Значний крок уперед у цьому аспекті зроблений сучасною українською дослідницею Л. М. Пелепейченко, яка, аналізуючи фактори міжсистемної та міжрівневої перехідності значень фразем, зараховує до них 1) тип денотативно-сигніфікативного компонента, який зумовлює можливість співвідношення семантики фраземи з семантикою слова, словосполучення, речення чи тексту; 2) компонентний склад; 3) ступінь цілісності; 4). ступінь відтворюваності та ідіоматичності; 5) наявність образності; 6) функція фраземи. Менш істотні для фразеологічних значень, на її думку, синтагматичні фактори, зокрема лексична сполучуваність, ступінь порушення симетрії граматичних і смислових відношень, граматичні ознаки (конструкція, парадигма граматичних форм) [14, с. 9].

Отже, **актуальність** нашої розвідки зумовлена необхідністю детального аналізу параметральності фразеологічних одиниць (далі – ФО) крізь призму їх проміжного статусу в ієрархії мовних рівнів. Саме такий підхід, на наш погляд, виявить ступеневий характер їхньої мовної усталеності як основної ознаки.

**Мета** дослідження полягає у встановленні співвідношення ФО зі словом,

© Гладка В. А. [Гладкая В. А.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

Фразеологізм ↔ слово : проблема міжрівневого статусу (на матеріалі французької мови) (Українською)

[Фразеологизм ↔ слово : проблема межуровневого статусу (на материале французского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблеми языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS  
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

що допоможе глибше осмислити ті особливості ФО, які ускладнюють їх вивчення, з одного боку, й відтворюють суперечності мовної системи загалом – з іншого.

**Об'єктом** дослідження стали ФО сучасної французької мови, а його **предметом** – властиві ФО ознаки, що виявляються на лексико-семантичному, фонологічному, словотвірному та граматичному рівнях.

**Наукова новизна** запропонованої розвідки полягає в тому, що вперше здійснено детальний аналіз мовних ознак французьких ФО крізь призму їх співвідношення зі словом, а також ураховано хронологічний та когнітивний фактори творення і подальшого розвитку лексичної і фразеологічної систем мови.

**Матеріалом** дослідження слугували фразеологічні інновації (2110 ФО), відібрані методом суцільної вибірки із сучасних французьких періодичних видань.

**Методи дослідження.** Основна мета й завдання розвідки зумовили використання, насамперед, *методу фразеологічного опису*, який дозволив виявити й описати мовні ознаки фразеологічних і лексичних одиниць. Завдяки *компонентному аналізу* схарактеризовано денотативно-сигніфікативний та конотативний аспекти фразеологічного й лексичного значень.

### Основний зміст

Вивчаючи окреслену проблему, вважаємо доцільним сконцентрувати свою увагу на виокремлених традиційно науковцями ознаках слів і ФО, що виявляються на різних мовних рівнях, а також залучити когнітивний і хронологічний фактори розвитку лексичної та фразеологічної систем. Отож, пропонуємо розглянути ці особливості детальніше.

Досліджуючи лексико-семантичний аспект ФО та лексичних одиниць (далі – ЛО), лінгвісти, насамперед, виходять із запропонованої Ш. Баллі “теорії еквівалентності”, згідно з якою мовна одиниця отримує статус фразеологізму, якщо її можна замінити одним словом-ідентифікатором, еквівалентним їй за значенням [20, с. 74–75].

Солідаризуючись повною мірою з швейцарським лінгвістом Ch. Bally, деякі лінгвісти переконані, що не існує ФО поза синонімічними відношеннями зі словом. Так, за О. І. Молотковим, їм властиве лексичне значення, оскільки “крім полілексичності, вони в лексико-семантичному відношенні нічим суттєво не відрізняються від слова або принаймні мають значення, в усіх відношеннях аналогічне лексичному значенню слова” [11, с. 78–79]. В. П. Феліцина й В. М. Мокієнко також зауважують: “Щодо якості семантики фразеологізмів, то вона практично збігається із семантикою слів (...) Ця семантична еквівалентність слів і фразеологізмів легко доводиться можливістю їх взаємозаміни” [17, с. 6].

(Actual linguistics problems)

Idiom ↔ word : problem of the intermediate status in French (in Ukrainian) [Frazеologizm ↔ slovo : problema mizhrivneвого statusu (na materialі francuz'koi' movy)]

© Gladka V. A. [Gladka V. A.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**  
**[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна  
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

Зокрема, значення деяких ФО може бути виражене окремим словом, наприклад: *bon chair, bon genre* “convenable”, *s’arracher les cheveux* “se désespérer”, *donner la chasse à qqn* “poursuivre”.

Серед аргументів на користь цієї теорії деякі лінгвісти [10, с. 307; 22, с. 4] висувають можливість усталених виразів, подібно до лексем, як знаків, що мають матеріальну оболонку (означуюче) й семантичний зміст (означуване), підтримувати парадигматичні відношення синонімії (напр.: *avoir l’âme en peine, ne pas avoir le moral, avoir le moral à zéro, être au 36<sup>e</sup> dessous* означають “être déprimé”), антонімії (напр.: *de bon augure* і *de mauvais augure* позначають, відповідно, “qui constitue un signe favorable / défavorable”), а також полісемії (напр.: *feuille de route* має кілька значень: 1) “ordre de mouvement vers un lieu géographique réel ou virtuel pour rejoindre un point de contact suivant un itinéraire de routes ou de chemins”; 2) “grandes lignes, étapes d’une politique, d’une stratégie ou d’un plan d’actions”; 3) “plan élaboré du règlement du conflit”; 4) “programme de développement d’un logiciel”; 5) “plan des visites prévus lors d’une tournée commerciale”).

Інші ж науковці, частково підтримуючи теорію Ш. Баллі, стверджують, що еквівалентом одного слова можуть бути лише фразеологічні зрощення, які позначають один об’єкт оточуючої дійсності [10, с. 295] і яким, подібно до простих слів, властиве конвенційне значення [21; 22; 23]. Б. О. Ларин, зокрема, зазначає: “Ідіоми можна не протиставляти простим словам, а вважати різновидом слова – складними словами” [9, с. 127].

Протилежну точку зору висловлюють учені, які запевняють, що еквівалентними слову у функціонально-семантичному плані можуть бути лише ФО з лексичною семантикою (Н. М. Кириллова) або “синлекси”, які втратили свої фразеологічні ознаки в плані змісту, тобто наділені безобразністю або ж стертою метафорою (Г. І. Климовська), типу *poser une question, mener une lutte, prendre l’autobus*.

Однак більшість лінгвістів переконані, що визнання лексичного значення у ФО призведе до повного ігнорування структури виразу. Вони констатують існування особливого фразеологічного значення, під яким розуміють інваріант інформації, яка виражається семантично ускладненими, нарізно оформленими одиницями мови, що утворюються за породжуючими структурно-семантичними моделями змінних сполучень слів [7, с. 42; 18, с. 147]. Від лексичного значення слова воно відрізняється, насамперед, своєрідністю відображення предметів, явищ, властивостей оточуючої дійсності, а також особливостями мотивації значення, характером участі компонентів у формуванні цілісного значення фразеологізму [7, с. 52], що, власне, й вирізняє їх загалом з-поміж інших мовних

© Гладка В. А. [Гладкая В. А.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

Фразеологізм ↔ слово : проблема міжрівневого статусу (на матеріалі французької мови) (Українською)

[Фразеологизм ↔ слово : проблема межуровневого статуса (на материале французского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблеми языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS  
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

утворень. Отже, базуючи свої міркування на наявності смислового надлишку в семантиці ФО, науковці вбачають їхню основну особливість у частковій або повній невідповідності плану змісту планові вираження. Так, В. М. Телія переконана, що значення ідіом у жодному випадку не рівнозначне обсягу значення слова-синоніма, що воно завжди багатше від семантики синонімічного йому слова [16]. Цієї ж думки дотримується Я. А. Баран, зазначаючи, що “[ФО] не просто позначають поняття, виражають предметно-логічне значення, а й доповнюють його відповідною характеристикою предметів, процесів, явищ тощо, яка не завжди міститься у семантиці окремого слова” [1, с. 36].

До висновків про те, що заміна ФО одним словом-ідентифікатором не лише важка, а й подекуди неможлива, схиляє і дослідницька практика. По-перше, більшість фразеологізмів, як-от: *bourrer le mou* “chercher à tromper en racontant des mensonges”, *rompre les chiens* “arrêter une discussion avant qu’elle ne dégénère”, не мають лексичних синонімів, їхнє значення витлумачується описово, тобто лише за допомогою словосполучення або речення. Це, власне, доводять і кількісні дані, отримані лінгвістами: лише 12,5 % узуальних фразеологізмів французької мови мають лексичні синоніми [12, с. 16]. Прикметно, що кількісний аналіз утворених за останні 20 років ФО показав майже ідентичну цифру: тільки 279 ФО (13,2 %) мають монолексемні синоніми.

По-друге, поняття еквівалентності, на наш погляд, не можна застосовувати навіть до тих ФО, які мають лексичні синоніми. Адже змістова структура ФО набагато складніша за змістову структуру слова, особливо в плані конотації, що виключає абсолютну взаємозаміну цих двох мовних одиниць у мовленні. Так, ФО *se donner de l’air* “s’en aller, filer” еквівалентна за значенням дієслову *filer* “s’en aller d’une manière rapide”, але більш експресивна: заснована на метафорі “надання свіжого повітря”, вона позначає “втечу з неприємної “задушливої” ситуації”, а не просто “піти”.

Зазначимо, що, базуючись, власне, на цій ознаці, деякі мовознавці вважають, що фразеологізми позбавлені номінативної функції, і розглядають їх як “емоційно-експресивний еквівалент слова або вільного сполучення”, який належить не мові, а стилю [13, с. 69]. Як мовленнєву або стилістичну одиницю, розглядає ФО також автор одного з найвідоміших фразеологічних словників французької мови М. Ра, називаючи її “*expression, façon de parler*” [25, с. 6]. Ураховуючи експресивність значення ФО, що лежить в їх образах, французький науковець Е. Ле Бель розміщує фразеологізми між мовою і дискурсом. Саме їхня перлокутивна сила, мовленнєві акти, занурені в текст, на його думку, становлять їх специфічність і дискурсивну мотивацію [24].

(Actual linguistics problems)

Idiom ↔ word : problem of the intermediate status in French (in Ukrainian) [Frazеologizm ↔ slovo : problema mizhrivneвого statusu (na materialі francuz'koi' movy)]

© Gladka V. A. [Gladka V. A.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**  
**[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна  
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

Звісно, такі міркування заперечити важко, адже фактичний матеріал пропонує чимало ФО, які виступають альтернативними експресивними формами вираження однієї монолексемної деномінації. Однак наявність сем образності в ядерній частині значення ФО, а також їхнє підсилення шляхом деталізації, гіперболізації, незвичності, алогізму тощо лежить в основі наступного аргументу на користь диференціації ФО та слова. Йдеться, зокрема, про комунікативне членування значення цих мовних одиниць. Так, конотативні семи образності ФО становлять пресупозицію значення, а денотативно-сигніфікативні семи – семний конкретизатор. Натомість у значеннях слів із вираженою конотацією роль указаних компонентів протилежна (детальніше див.: [3]). Саме такий розподіл компонентів значення ФО та ЛО дозволяє говорити про їхнє різне функціональне призначення в мові: якщо ЛО обслуговують загалом інтелектуальну сферу мови, то ФО – емоційну. Відповідно, слово виникає, насамперед, для номінації певного поняття, а ФО – для його образно-емоційної характеристики [6; 15; 16].

Незважаючи на те, що такий розподіл функцій між словом і ФО видається досить логічним і зручним (слово – номінація і конотація, ФО – конотація), мовний матеріал ставить під сумнів правомірність такої чіткої диференціації і порушує логічні побудови. По-перше, в мові функціонує значна кількість фразем, які виступають єдиною можливою назвою позначуваного референта, наприклад: *fracture sociale* “distance entre les nantis et les pauvres”, *langue de bois* “ensemble de procédés qui, par les artifices déployés, visent à dissimuler la pensée de celui qui y recourt pour mieux influencer et contrôler celle des autres”, *esclavage salarié* “conditions du travail quand les salariés sont privés de leurs papiers et passeports, de leurs droits, empêchés ainsi de retourner dans leurs pays et étant de fait réduits à la volonté de l’employeur”. Але якщо в мові немає слова на позначення цієї реалії, то виникає низка питань: чому його немає, наскільки необхідне його існування, як і чому мовне суспільство обходиться без нього, як фразема виконує незвичну для неї функцію номінації, в якій мірі обмежується конотативна функція і чи обмежується взагалі, й урешті-решт як виникла ця ФО.

Такі спостереження наштовхують нас на думку, що ФО здатні виконувати номінативну функцію в мові. Подібні міркування спостерігаємо також у наукових доробках. Так, М. І. Лавров вважає, що “номінативна цінність – одна з найбільш характерних особливостей національної фразеології”, оскільки в національному фразеологічному фонді чимало одиниць, які, не маючи лексичних еквівалентів, виступають єдиними назвами відповідних реалій [8, с. 8–13]. Аналогічних висновків доходить також А. В. Кунін, вивчаючи окреслене питання у площині когнітивних досліджень: “Усі фразеологізми (!) є номінативними одиницями, оскільки, будучи когнітивними структурами, вони фіксують пізнані людиною

© Гладка В. А. [Гладкая В. А.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

**Фразеологізм ↔ слово : проблема міжрівневого статусу (на матеріалі французької мови) (Українською)**

**[Фразеологизм ↔ слово : проблема межуровневого статуса (на материале французского языка) (На укр. яз.)]**

(Проблеми мовознавства [Проблеми языкознания])



PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS  
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

ознаки відповідних об'єктів або ставлення до них" [7, с. 16]. Отже, ФО виступають поліфункціональними одиницями, які, крім експресивно-оцінної, виконують також номінативну функцію.

По-друге, як зауважують лінгвісти, далеко не всім ФО властиві емоційно-експресивні ознаки [2, с. 151], що доводить також і фактичний матеріал, напр.: *tout bien considéré* "finalement", *en temps et en heure* "à temps", *dans les grandes lignes* "approximativement ; pour l'essentiel". Водночас, будучи засобом вторинної номінації, ФО являють собою "прагматично заряджені" одиниці, з одного боку, а також характеризуються соціальною, етнічною й антропоморфною направленістю – з іншого. Тому вважаємо, що значущість ФО полягає не стільки в тому, що вони називають, скільки в тому, в який спосіб за рахунок фразеології здійснюється процес номінації.

У результаті зіставлення семантичних і функціональних ознак слова й ФО, сучасні дослідники ведуть мову про недоцільність ототожнення чи протиставлення цих мовних одиниць і говорять про їхню співвідносність на різних мовних рівнях [14, с. 10; 16, с. 29]. Свою позицію вони аргументують тим, що, оскільки мовні рівні представлені двосторонніми одиницями, вони протиставлені досить чітко лише у формальному плані, тоді як у семантичному їх поділ нагадує швидше перехідну зону, до якої належать одиниці, здатні комбінувати ознаки з більшим або меншим ступенем прояву доцентрових і відцентрових тенденцій відповідного рівня мови, системи чи підсистеми [14, с. 12]. Однією з основних ознак ФО, на їхнє переконання, є типи співвідносності семантики, які різняться за ступенем цілісності значення. Так, абсолютно цілісне значення, для якого не характерна співвідносність семантичної ознаки та семного конкретизатора з різними компонентами ФО. При цьому розподіл комунікативного навантаження відбувається на рівні переосмислення словосполучення в цілому, напр.: *faire des siennes* "commettre des maladroitures"; *taper dans l'œil* "plaire, séduire". При відносній цілісності значення ФО пресупозицію становлять семи образності, властиві фразеологічній комбінації загалом, але деякі семи конкретизатора пов'язані з окремими компонентами ФО, напр.: *chair à canon* "troupes vouées à la mort" (у християнській культурній традиції французів іменник *chair* тісно пов'язаний із поняттям смерті); *avoir des œillères* "avoir l'esprit borné" (асоціація із зашореним конем, якому важко дивитися на всі боки). У ФО з частково цілісним значенням семантична ознака і семний конкретизатор співвідносяться з різними її компонентами, напр.: *marché aux puces* "lieu où l'on vend toutes sortes d'objets d'occasion hétéroclites"; *envie de femme grosse* "caprice, désir inattendu".

Ступінь цілісності значення зумовлює, в свою чергу, тип співвідносності семантики ФО зі словом. Так, ФО з абсолютно цілісним значенням повною мірою

(Actual linguistics problems)

Idiom ↔ word : problem of the intermediate status in French (in Ukrainian) [Frazеологізм ↔ slovo : problema mizhrivneвого statusu (na materialі francuz'koi' movy)]

© Gladka V. A. [Gladka V. A.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ  
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна  
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

співвідносні зі словом. Семантика таких зворотів відповідає семантиці непохідних слів типу *maison, rouge*, значення яких можна витлумачити за допомогою синонімічних слів або переліку істотних ознак реалії. ФО з відносно та частково цілісним значенням співвідносні зі словом лише частково – за типом інформації вони можуть бути співвідносні зі словосполученням, але цілісність їхнього значення збережена. Звороти цієї групи називають предмет, явище, особу та ознаку, яка їм властива, дію та ознаку, якою вона характеризується, або об'єкт, на який вона спрямована. Семантика ФО цього типу уподібнюється до семантики похідних слів або значень (напр., *une maisonnette* “une petite maison”, *métallique* “en métal”) чи непохідних слів із конотативним компонентом (*filer* “s’en aller d’une manière rapide”), для тлумачення яких зазвичай використовують словосполучення.

Отже, співвідносність ФО зі словом на семантичному рівні спричинена не лише синкретизмом їх лексико-семантичних ознак (компонентний склад, тип денотативно-сигніфікативного компонента, ступінь цілісності, відтворюваності та ідіоматичності, наявність образності, функціональна природа), а й їхніми співвідношеннями (поєднання двох або кількох ознак, посилення чи послаблення однієї з них, різні комбінації ознак).

Досліджуючи питання співвідношення слова й ФО, науковці, крім семантичного характеру цих мовних одиниць, беруть до уваги також ознаки, що виявляються на фонологічному рівні. Так, М. М. Шанський беззаперечним критерієм їхнього розмежування вважає акцентологічне оформлення: “Слово (якщо воно наголошене) являє собою лінгвальну одиницю з одним основним наголосом, тоді як фразеологізм – з двома або більше” [19, с. 66]. Відповідно, він визначає ФО як “семантично неподільний фразеологічний зворот, який складається з двох або більше фонетичних слів, які не мають окремого значення” [там само].

Застосування цього критерію для ідентифікації ФО французької мови, навпаки, ще більше ускладнює вирішення цього питання. Ритмічний наголос, характерний для цієї мови, уподібнює ФО з однією ритмічною групою до слова, вилученого з мовного потоку. Наприклад, фразеологізми *prêter main-forte* [pre-te-mẽ·-fɔrt], *passer par l'étamine* [pa-se-par-le-ta·mĩn] мають один наголос, подібно до слів *étalage* [e-ta-la:ʒ], *déménagement* [de-me-naʒ·mã]. Як бачимо, фонетичний критерій не можна вважати визначаючим під час розмежування слова й ФО, оскільки він нерелевантний для всіх мов.

На словотвірному рівні, як переконані деякі лінгвісти, ФО, якій притаманна постійність складу й розташування компонентів, уподібнюється до слова, що складається з морфем. “Фразеологічні звороти, – зауважує М. М. Шанський, – складаються з компонентів, тісно пов'язаних між собою як частини цілого й розташованих у чітко визначеному порядку (...) Утворення нової ФО дублетного

© Гладка В. А. [Гладкая В. А.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

Фразеологізм ↔ слово : проблема міжрівневого статусу (на матеріалі французької мови) (Українською)

[Фразеологизм ↔ слово : проблема межуровневого статуса (на материале французского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблемы языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS  
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

характеру шляхом зміни одного з компонентів типу *гонять лодыря – гонять собак* уподібнюється до утворення синонімічних слів з однаковою основою типу *верить – вероватъ*” [19, с. 65].

Дозволимо собі висловити кілька зауважень з цього приводу. По-перше, ФО являють собою конструкції зі ступеневим характером усталеності не лише на семантичному, а й на структурно-синтаксичному рівні. Іншими словами, структура ФО може доповнюватися новими компонентами або ж, навпаки, звужувати свою узвичаєну будову, ставлячи в такий спосіб під сумнів її непорушність і цілісність (див., зокрема, [4]). По-друге, утворення нових ФО за рахунок заміни її компонентів синонімами навряд чи можна уподібнити до процесу афіксації. Не маючи можливості детально розглянути це питання (це виходило б за межі завдань нашої розвідки), зазначимо, що, незважаючи на властиве деяким афіксам семантичне значення (префікси *in-*, *dé-* мають антонімічне значення відносно похідної форми; суфікс *-eur* вказує на агенса дії, а *-ard* – на його ознаку), вони значно відрізняються від тих значень, які привносяться у ФО шляхом заміни компонентів, наприклад: заміна компонента *un vieux tracteur* на *une locomotive* в ФО *souffler comme un vieux tracteur* відобразатиме не тільки різний характер звуку, що видається, а й інший сценарій, описувану ситуацію під час номінації. До того ж “класичні” слова складаються з частин-морфем, які реально існують лише у слові (напр.: *é-clair-er*). Щодо фразеологізмів, то більшість з них складається зі слів із властивими їм лексико-граматичними ознаками. Виняток становлять фразеологічні зрощення, у яких компоненти-слова позбавлені самостійної семантики на користь цілісності значення.

Розглядаючи ознаки ФО й слова, що виявляються на граматичному рівні, вважаємо можливим їх часткове уподібнення. По-перше, побудовані за граматичними моделями даної мови, ФО виявляють морфологічні ознаки, властиві словам, з яких вони, власне, й сконструйовані. Крім того, вони співвідносяться з лексико-граматичними типами слів (частинами мови), на основі чого їх і поділяють на вербальні (напр.: *recharger les accus, porter un bonnet d'âne*), субстантивні (напр.: *argent terroriste, bave du crapaud*), адвербіальні (напр.: *avec des ailes au pied, sur les épaules*), ад’єктивні (напр.: *à soixante-quinze centimes, classe américaine*).

Натомість, детальний аналіз категоріальної семантики новоутворених ФО виявив певну невідповідність між будовою і значенням. Так, субстантивні ФО можуть функціонувати зі значенням прикметникових (*pur sucre* “автентичний, типовий”; *de la vingt-cinquième heure* “котрий вийшов з мови”) та адвербіальних ФО (*avec des pincettes* “обережно”; *en roue libre* “вільно”); ад’єктивні ФО

(Actual linguistics problems)

Idiom ↔ word : problem of the intermediate status in French (in Ukrainian) [Frazеологізм ↔ slovo : problema mizhrivneвого статусу (na materialі francuz'koi' movy)]

© Gladka V. A. [Gladka V. A.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**  
**[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна  
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

вживаються із субстантивним (*échappé de Bicêtre* “божевільний злочинець”; *adroit du coude* “п'яка”) та адвербіальним (*tout seul comme un grand* “самостійно”) значеннями; вербальні ФО – з ад'єктивним (*à tout péter* “сильний”) та адвербіальним (*à fendre les murs* “дуже голосно”) значеннями. Незважаючи на незначну кількість випадків невідповідності категоріальної семантики ФО лексико-граматичним властивостям її граматично базового компонента (97 ФО – 5 %), однозначно стверджувати про повну ідентичність на лексико-граматичному рівні ФО й слова неправомірно. По-друге, ФО можуть виступати в реченні як його члени, виконуючи синтаксичні функції слів, зокрема підмета, присудка, додатка тощо. До того ж, процес ідентифікації ФО, на наш погляд, потрібно здійснювати не лише на основі одного критерію, наприклад граматичного, а й ураховуючи інші, які переконливо доводять неможливість ототожнення їх зі словом.

Залучення когнітивного фактору під час дослідження міжрівневого статусу ФО виявило, що ФО, подібно до слів, відтворюються з пам'яті, а не формуються у процесі мовлення. До того ж, як і слова, вони фіксують закарбовані у свідомості мовців уявлення про світ, називають окремі елементи досвіду, відображають властивості предметів і відношення між ними. Водночас ЛО і ФО є “продуктами” різних типів семіотизації – первинної та вторинної. Навіть ті ЛО, які функціонують у мові як вторинні номінації, утворені внаслідок словотвору або синтаксичної транспозиції, значно відрізняються від ФО як знаків вторинної непрямой номінації (детальніше див. [5]).

Ще одним критерієм, на основі якого можна диференціювати ЛО і ФО, є хронологічний фактор, тобто врахування особливостей розвитку лексичної та фразеологічної систем. Незважаючи на однакові діахронічні процеси, властиві обома системам (виникнення нових одиниць і відмирання певної частини існуючих), їхній розвиток викликаний різними причинами. Так, слово, виникаючи для називання нового поняття, побутує в мові доти, поки не застаріє і не зникне саме поняття. Тобто відмирання слова й позначуваного ним поняття є взаємозумовленим процесом, який підпорядковується чіткій закономірності й пов'язаний із функціональною природою слова як номінативної ЛО.

Натомість ФО виходить з ужитку незалежно від позначуваного нею поняття, “не очікуючи” його зникнення. Цей факт лінгвісти пояснюють тим, що в основі значення ФО лежить певний образ, і її життя продовжується доти, поки він не застаріє [18, с. 84]. Іншими словами, фразеологізм виходить з ужитку не тому, що “старіє” позначуване ним поняття, а тому що він втрачає свою актуальність як образно-експресивний засіб вираження на даному історичному етапі розвитку мови. Так, в основі ФО *courir le guilledou* “rechercher les aventures galantes” (датованої 1600 р.) лежить давньофранцузьке дієслово *guiller* “tromper, ruser” і

© Гладка В. А. [Гладкая В. А.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

Фразеологізм ↔ слово : проблема міжрівневого статусу (на матеріалі французької мови) (Українською)

[Фразеологизм ↔ слово : проблема межуровневого статуса (на материале французского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблеми языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS  
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

усічений прикметник *doux*. Незважаючи на те, що поняття “зваблювати за допомогою обману або хитрощів” існує й дотепер, дана ФО вважається архаїчною для французької мови.

Аналіз фразеологічного масиву французької мови показав також, що навіть зникнення з обігу слова як окремої ЛО не впливає на подальше використання в мові ФО на його основі. Так, лексема *guingois* (< давньофр. *guinger* “sautiller” < герм. *giga* “violon”) породила в XV ст. адвербіальний вираз *de guingois* “de travers”. Хоча навіть образ “скрипки” зі значенням “погано, криво, косо” втратив свою актуальність, він не лише продовжує існувати в мові, а й породжує нові ФО типу *tout va de guingois* “Справи йдуть погано”. Подібне явище ілюструють, зокрема, новоутворені ФО *croquer le marmot* “довго очікувати” і *abonné au guignon* “невдачливий”, в яких слова *marmot* “фігурка-молоток на дверях” і *guignon* “постійна невдача” вважаються застарілими одиницями.

Слова як номінативні засоби мови, пов’язані з процесом пізнання, виражають поняття більш стійкі й довговічні. Якщо, наприклад, *papier* “папір”, *table* “стіл”, *fenêtre* “вікно” побутують майже в усіх мовах світу, то це лише тому, що позначувані ними предмети й досі використовують, хоча з часу їхнього виникнення ці предмети зазнали значних змін, отримавши нові й різні форми. Натомість фразеологія, в розвитку якої вирішальну роль відіграють, заперш, екстралінгвальні фактори, зазнає більших змін. Пов’язані, передусім, із почуттями та емоціями мовців, ФО, як образно-експресивні засоби, виражають ставлення мовця до предмета мовлення, яке змінюється частіше й скоріше, ніж сам предмет. Відповідно, оновлення фразеологічного складу мови відбувається швидше та інтенсивніше, порівняно з лексичним.

### Висновки

Детальний аналіз співвіднесеності ФО зі словом на семантичному, фонологічному, словотвірному та граматичному рівнях виявив, що на основі деяких ознак (еквівалентність зрощення одному слову, номінативна функція, словотвірна потенційність, морфологічні та синтаксичні ознаки тощо) фразеологізми можуть бути уподібнені до ЛО. Водночас низка характерних для них властивостей (неможливість заміни ФО одним словом-ідентифікатором; нашарування конотативного значення на номінативне; ступеневий характер цілісності значення; невідповідність категоріальної семантики граматичним функціям, які вони виконують у реченні) доводить не лише існування особливого фразеологічного значення, а й позиціонує їх як одиниці окремого рівня. Залучення когнітивного й хронологічного факторів також доводить своєрідність досліджуваних одиниць. Однак, ураховуючи той факт, що “будівельним

(Actual linguistics problems)

Idiom ↔ word : problem of the intermediate status in French (in Ukrainian) [Frazеологізм ↔ slovo : problema mizhrivneвого statusu (na materialі francuz'koi' movy)]

© Gladka V. A. [Gladka V. A.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**  
**[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна  
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

матеріалом” будь-якої ФО виступають слова, вони мають певні спільні семантичні, лексико-граматичні та когнітивні ознаки, що дає право розглядати їх як співвідносні одиниці.

**Перспективи подальших наукових розвідок**

Перспективним у цій площині вважається нам подальше дослідження спільних і відмінних ознак ФО зі змінними словосполученнями й реченнями, до яких вони формально уподібнені, але різняться семантично. Саме узагальнений аналіз параметральності фразеологізмів в аспекті їх зіставлення з іншими одиницями мовних рівнів якнайкраще виявить суперечливий характер загалом усієї фразеологічної системи.

**Література**

1. *Баран Я. А.* Фразеологія у системі мови : монографія / Ярослав Андрійович Баран. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1997. – 176 с.
2. *Бурмако В. М.* К проблеме семантической структуры фразеологизмов / В. М. Бурмако // Семантико-грамматические свойства фразеологизмов русского языка. – Челябинск, 1985. – С. 146–158.
3. *Гладкая В. А.* Проблема семантического соотношения фразеологических единиц со словом (на материале французского языка) / В. А. Гладкая // IV Междунар. науч.-практ. конф., посвященная проблемам общественных наук, (Москва, 26 января 2013 г.). – М. : Центр гуманитарных исследований «Социум», 2013. – С. 17–20.
4. *Гладка В. А.* Синтаксичні трансформації як засіб визначення ступеня сталості ФО французької мови / В. А. Гладка // Науковий вісник Чернівецьк. ун-ту. – 2013. – Вип. 678 : Романо-слов'янський дискурс. – С. 3–10.
5. *Гладка В. А.* Місце фразеологічної номінації у типології номінативних процесів (на матеріалі французької мови) / В. А. Гладка // Наук. вісник Чернівецьк. ун-ту. – 2016. – Вип. 769 : Романо-слов'янський дискурс. – С. 76–83.
6. *Караулов Ю. Н.* Общая и русская идеография / Ю. Н. Караулов. – М. : Наука, 1976. – 335 с.
7. *Кунин А. В.* Курс фразеологии современного английского языка / А. В. Кунин. – М. : Высш. шк., 1996. – 381 с.
8. *Лавров Н. И.* Смысловая структура диалектной фразеологической единицы : [учебн. пособие к спецкурсу] / Н. И. Лавров. – Новгород : Изд-во НГПИ, 1992. – 90 с.
9. *Ларин Б. А.* Очерки по фразеологии (О систематизации и методах исследования фразеологических материалов) / Б. А. Ларин // История русского языка и общее языкознание. – М. : Просвещение, 1977. – С. 125–149.
10. *Медведева Е. В.* Лексикология немецкого языка: Лекции, семинары, практические занятия : [учебн. пособие] / Е. В. Медведева. – М. : Книжный дом “ЛИБРИКОМ”, 2009. – 448 с.
11. *Молотков А. И.* Понятие формы фразеологизма / А. И. Молотков // Материалы

© Гладка В. А. [Гладкая В. А.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

Фразеологізм ↔ слово : проблема міжрівневого статусу (на матеріалі французької мови) (Українською)

[Фразеологизм ↔ слово : проблема межуровневого статуса (на материале французского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблеми языкознания])

**PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS**  
**[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]**

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

- межвуз. конф. [«Проблемы фразеологии и задачи её изучения в высшей школе»], (г. Череповец, 30 мая–2 июня 1965 г.). – Череповец, 1965. – С. 78–79.
12. Назарян А. Г. Фразеология современного французского языка / А. Г. Назарян. – М. : Высш. шк., 1987. – 288 с.
  13. Никитин В. М. Проблемы классификации фразеологизмов и их относительная устойчивость и варьирование / В. М. Никитин // Проблемы устойчивости и вариативности фразеологических единиц. – Тула, 1968. – С. 61–74.
  14. Пелепейченко Л. М. Перехідність значень слів та фразеосполучень : автореф. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.01 “Російська мова” / Л. М. Пелепейченко. – К., 1996. – 48 с.
  15. Сукаленко Н. И. Отражение обыденного сознания в образной языковой картине мира / Н. И. Сукаленко. – К. : Наук. думка, 1992. – 160 с.
  16. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М. : Школа “Языки русской культуры”, 1996. – 288 с.
  17. Фелицына В. П. Русские фразеологизмы : лингвострановедческий словарь / В. П. Фелицына, В. М. Мокиенко ; под ред. Е. М. Верещагина и В. Г. Костомарова. – М. : Русский язык, 1990. – 220 с.
  18. Черданцева Т. З. Язык и его образы (Очерки по итальянской фразеологии) / Т. З. Черданцева. – [3-е изд.]. – М. : Изд-во ЛКИ, 2010. – 168 с.
  19. Шанский Н. М. Современный русский язык : [в 3 ч.] / Н. М. Шанский, В. В. Иванов. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М. : Просвещение, 1987. – Ч. 1 : Введение. Лексика. Фразеология. Фонетика. Графика и орфография. – 192 с.
  20. Bally Ch. Traité de stylistique française : [en 2 vol.] / Charles Bally. – Genève : Librairie de l'Université Georg & Cie S.A., 1951. – Vol. I. – 595 p.
  21. Kleiber G. Sur la définition du proverbe / Georges Kleiber // Recherches germaniques. – 1982. – № 2. – P. 232–252.
  22. Lamiroy B. Les expressions figées : à la recherche d'une définition [Ressource électronique] / Béatrice Lamiroy. – 2008. – Disponible sur : <http://www.ling.arts.kuleuven.be/>.
  23. Lamiroy B. Le problème central du figement est le semi-figement [Ressource électronique] / Béatrice Lamiroy, Jean René Klein // Linx : Revue des linguistes de l'université Paris X Nanterre. – 2005. – № 53 : Le semi-figement. – P. 135–154. – Accessible à : <http://linx.revues.org/271>.
  24. Le Bel E. Traduire la phraséologie : réflexions méthodologiques et étude de cas [Ressource électronique] / E. Le Bel // Roel. – 2006. – № 5. – P. 57–70. – Disponible sur : <http://dialnet.unirioja.es>.
  25. Rat M. Dictionnaire des expressions et des locutions traditionnelles / Maurice Rat. – Paris : Larousse, 1957. – 446 p.

(Actual linguistics problems)

Idiom ↔ word : problem of the intermediate status in French (in Ukrainian) [Frazеологізм ↔ slovo : problema mizhrivneвого statusu (na materialі francuz'koi' movy)]

© Gladka V. A. [Gladka V. A.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**  
**[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна  
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

**References**

1. Baran Ja. A. *Frazeologija u sistemi movi* [Phraseology in Language System]. Ivano-Frankivs'k, Lileja-NV, 1997, 176 p. (In Ukr)
2. Burmako V. M. *K probleme semanticheskoy struktury frazeologizmov* [On the Problem of the Semantic Structure of the Phraseology]. *Semantiko-grammaticheskie svoystva frazeologizmov russkogo jazyka* [The semantic and grammatical properties of phraseology of the Russian language]. Cheljabinsk, 1985, pp. 146–158 (In Russ)
3. Gladkaja V. A. *Problema semanticheskogo sootnoshenija frazeologicheskikh edinic so slovom (na materiale francuzskogo jazyka)* [Problem of the Semantic Correlation of Phraseological Units with the Word (based on the French language)]. *IV Mezhdunarodnaja nauchno-prakticheskaja konferencija, posvjashhennaja problemam obshhestvennyh nauk* [Proc. 6<sup>th</sup> Int. Conf. devoted to the problems of the social sciences]. M., Centr gumanitarnyh issledovanij «Socium», 2013, pp. 17–20 (In Russ)
4. Gladka V. A. *Sintaksichni transformacii jak zasib viznachennja stupenja stalosti FO francuz'koï movi* [Syntax transformations as a means of determining the degree of stability of the idioms in French]. *Naukovij visnik Chernivec'kogo universitetu : zbirnik nauk. prac' "Romano-slov'jans'kij diskurs"* [Scientific Bulletin of Chernivtsi University: Collection of Science papers "Romano-Slavic discourse"]. Chernivci, Vidavnicij dim «Rodovid», 2013, Vol. 678, pp. 3–10 (In Ukr)
5. Gladka V. A. *Misce frazeologichnoï nominacii u tipologii nominativnih procesiv (na materiali francuz'koï movi)* [Place of the phraseology nomination in the typology of the normative process (based on the French language)]. *Naukovij visnik Chernivec'kogo universitetu : zbirnik nauk. prac' "Romano-slov'jans'kij diskurs"* [Scientific Bulletin of Chernivtsi University: Collection of Science papers "Romano-Slavic discourse"]. Chernivci, Vidavnicij dim «Rodovid», 2016, Vol. 769, pp. 76–83 (In Ukr)
6. Karaulov Ju. N. *Obshhaja i russkaja ideografija* [General and Russian ideography]. Moscow, Nauka, 1976, 335 p. (In Russ)
7. Kunin A. V. *Kurs frazeologii sovremennogo anglijskogo jazyka* [Course of phraseology of modern English]. Moscow, Vysshaja shkola, 1996, 381 p. (In Russ)
8. Lavrov N. I. *Smyslovaja struktura dialektnoj frazeologicheskoy edinicy* [Meaning Structure of dialect idiom]. Novgorod, Izd-vo NGPI, 1992, 90 p. (In Russ)
9. Larin B. A. *Ocherki po frazeologii (O sistematizacii i metodah issledovanija frazeologicheskikh materialov)* [Essays on phraseology (On the systematisation and methods of the study of the phraseological materials)]. B. A. Larin. *Istorija russkogo jazyka i obshhee jazykoznanie* [Larin B. A. History of Russian Language and General Linguistics]. M., Prosveshhenie, 1977, pp. 125–149. (In Russ)
10. Medvedeva E. V. *Leksikologija nemeckogo jazyka* [German language lexicology]. Moscow, Knizhnyj dom "LIBRIKOM", 2009, 448 p. (In Russ)
11. Molotkov A. I. *Ponjatie formy frazeologizma* [Concept of the Forms of the Idiom]. *Problemy frazeologii i zadachi ejo izuchenija v vysshej shkole* [Problems of the Phraseology and Tasks of its Study in High School]. Cherepovec, 1965, pp. 78–79 (In Russ)

© Гладка В. А. [Gladka V. A.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)

**Фразеологізм ↔ слово : проблема міжрівневого статусу (на матеріалі французької мови)** (Українською)

**[Фразеологизм ↔ слово : проблема межуровневого статуса (на материале французского языка)]** (На укр. яз.)

(Проблеми мовознавства [Проблеми языкознания])



PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS  
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

- Russ)
12. Nazarjan A. G. *Frazeologija sovremennogo francuzskogo jazyka* [Phraseology of the Modern French]. Moscow, Vysshaja shkola, 1987, 288 p. (In Russ)
  13. Nikitin V. M. *Problemy klassifikacii frazeologizmov i ih otnositel'naja ustojchivost' i var'irovanie* [Problems of the Classification of idioms and their Relative Stability and Scaling]. *Problemy ustojchivosti i variativnosti frazeologicheskikh edinic* [Problems of the Stability and Scaling of the phraseological units]. Tula, 1968, pp. 61–74 (In Russ)
  14. Pelepejchenko L. M. *Perehidnist' znachen' sliv ta frazeopoluchen'*. Avtoref. diss. dokt. filol. nauk [Transitivity of the word and phraseological units meaning. Abstract of Doct. phil. sci. diss.]. Kijev, 1996, 48 p. (In Ukr)
  15. Sukalenko N. I. *Otrazhenie obydenного soznaniya v obraznoj jazykovoј kartine mira* [Reflection of Everyday Consciousness in Figurative Language Picture of the World]. Kijev, Naukova dumka, 1992, 160 p. (In Russ)
  16. Telija V. N. *Russkaja frazeologija. Semanticheskij, pragmaticheskij i lingvokul'turologicheskij aspekty* [Russian Phraseology. Semantic, Pragmatic and Linguoculturological Aspects]. M., Shkola "Jazyki russkoј kul'tury", 1996, 288 p. (In Russ)
  17. Felicina V. P. Mokienko V. M. *Russkie frazeologizmy : lingvostranovedcheskij slovar'* [Russian idioms: linguistic-cultural dictionary]. M., Russkij jazyk, 1990, 220 p. (In Russ)
  18. Cherdanceva T. Z. *Jazyk i ego obrazy (Ocherki po ital'janskoј frazeologii)* [Language and Images (Essays on the Italian phraseology)]. M., Izd-vo LKI, 2010, 168 p. (In Russ)
  19. Shanskij N. M. Ivanov V. V. *Sovremennij russkij jazyk. Ch.1. Vvedenie. Leksika. Frazeologija. Fonetika. Grafika i orfografija* [Modern Russian Language. Vol. 1. Introduction. Vocabulary. Phraseology. Phonetics. Graphics and orthography]. M., Prosveshhenie, 1987, 192 p. (In Russ)
  20. Bally Ch. *Traité de stylistique française : en 2 vol.* Genève, Librairie de l'Université Georg & Cie S.A., 1951, Vol. I, 595 p.
  21. Kleiber G. Sur la définition du proverbe // *Recherches germaniques*, 1982, № 2, P. 232–252.
  22. Lamiroy B. Les expressions figées : à la recherche d'une définition [Ressource électronique], 2008. Disponible sur : <http://www.ling.arts.kuleuven.be/>.
  23. Lamiroy B. Le problème central du figement est le semi-figement [Ressource électronique] / Béatrice Lamiroy, Jean René Klein // *Linx : Revue des linguistes de l'université Paris X Nanterre*, 2005, № 53: Le semi-fegement, P. 135–154. Accessible à : <http://linx.revues.org/271>.
  24. Le Bel E. Traduire la phraséologie : réflexions méthodologiques et étude de cas [Ressource électronique]. *Roel*, 2006, № 5, P. 57–70. Disponible sur : <http://dialnet.unirioja.es>.
  25. Rat M. *Dictionnaire des expressions et des locutions traditionnelles*. Paris, Larousse, 1957, 446 p.

(Actual linguistics problems)

Idiom ↔ word : problem of the intermediate status in French (in Ukrainian) [Frazeologizm ↔ slovo : problema mizhrivneвого statusu (na materialy francuz'koi' movy)]

© Gladka V. A. [Gladka V. A.] [hladka\\_valya@yahoo.fr](mailto:hladka_valya@yahoo.fr)